

Paweł Kaleta, *Zadania zarządcy majątku kościelnego w świetle Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. i polskich synodów diecezjalnych*, Lublin: Wydawnictwo Polihymnia 2012, ss. 225.

Pełna realizacja misji Kościoła domaga się posiadania niezbędnych środków finansowych oraz osób, które w należyty sposób potrafią nimi zarządzać. Niedawno wydana książka ks. dr. Pawła Kalety pt. *Zadania zarządcy majątku kościelnego w świetle Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. i polskich synodów diecezjalnych* może okazać się bardzo przydatna w poznaniu kompetencji, jakimi powinien odznaczać się zarządca majątku kościelnego. Recenzowana pozycja przedstawia zadania zarządcy majątku kościelnego w Kodeksie Jana Pawła II i w polskich synodach diecezjalnych promulgowanych po 1983 r. Składa się z wykazu skrótów, wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia i bibliografii.

Autor pisze we wstępie, że w dobie przemian ekonomiczno-gospodarczych, które dokonały się w Polsce, coraz częściej dochodzi do różnych dyskusji na temat praw i obowiązków zarządcy kościelnego. Potwierdzają to nowe statuty oraz instrukcje synodów diecezjalnych, w których uregulowano sprawy dotyczące majątku kościelnego. Głównym motywem, dla którego P. Kaleta podjął refleksję nad aktualnym zakresem zadań spoczywających na zarządcach majątku Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce, był brak całościowego opracowania o charakterze prawnym. Autor wymienił najważniejsze opracowania, które stanowią nieocenioną pomoc w realizacji podejmowanego zadania badawczego. Znalazły się wśród nich publikacje takich autorów, jak: Leszek Adamowicz, Stanisław Dubiel, Edward Górecki, Wojciech Góralski, Marian Fąka, Józef Krukowski, Henryk Miszał, Tadeusz Pieronek, Stefan Sołtyszewski, Mirosław Sitarz, Walenty Wójcik. Po przedstawieniu dostępnej literatury, w bardzo czytelny sposób sformułował podejmowany problem badawczy. Przedstawił go w formie następującego pytania: „Jakie są zadania zarządcy majątku kościelnego w normach Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. i w polskich synodach diecezjalnych?”. Wskazał też, że w prowadzonych poszukiwaniach naukowych zostanie zastosowana metoda historyczna (rozdział I) i dogmatyczno-prawna (rozdział II i III).

Rozdział I traktuje na temat genezy i rozwoju urzędu zarządcy majątku kościelnego. P. Kaleta zaprezentował w nim zadania zarządcy przed edyktem Konstantina z 313 r., w okresie jedności kościelnej masy majątkowej, w okresie decentralizacji majątku kościelnego oraz w okresie feudalizmu. Następnie wyjaśnił specyfikę urzędu zarządcy majątku kościelnego w prawie przedkodeksowym, w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 r. oraz w takich posoborowych dokumentach, jak motu proprio Pawła VI *Ecclesiae*

sanctae i dyrektorium Kongregacji ds. Biskupów o postudze biskupów *Ecclesiae imago*.

Rozdział II przybliży zadania zarządcy majątku kościelnego według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. Autor przedstawił w nim pojęcie zarządcy majątku kościelnego, rodzaje aktów zarządzania, problem zarządcy majątku kościelnego na szczeblu Stolicy Apostolskiej, zadania biskupa diecezjalnego w zarządzaniu majątkiem kościelnym oraz zadania zarządcy publicznej osoby prawnej w zarządzaniu majątkiem.

W rozdziale III przeprowadzono analizę norm synodów diecezjalnych Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce, w których zostały uregulowane zadania zarządcy majątku kościelnego. P. Kaleta ukazał w nim kwestie dotyczące sporządzenia inwentarza, zbierania składek i ofiar, zawierania umów, nieruchomości kościelnych, zaciągania kredytów, problemu utrzymania duchowieństwa, wynagrodzenia pracowników świeckich, ustanowienia rady ds. ekonomicznych na szczeblu diecezji i parafii oraz prowadzenia działalności gospodarczej jako nowej formy pozyskiwania funduszy przez kościelne osoby prawne.

Każdy z rozdziałów został zaopatrzony we wnioski końcowe. Zawierają one dużo cennych informacji, które porządkują i systematyzują dość rozległą materię dotyczącą troski o doczesne dobra Kościoła.

W zakończeniu Autor zaprezentował wyniki analiz przeprowadzonych w poszczególnych rozdziałach oraz nasuwające się wnioski *de lege lata* i *de lege ferenda*. Wskazał, że najwyższym zarządcą, który zarządza wszystkimi dobrami Kościoła jest, papież. Diecezją zarządza biskup diecezjalny. Z mocy prawa ma on kompetencje prawodawcze, organizacyjne i nadzorcze wobec podległych mu publicznych osób prawnych. Biskup zarządza majątkiem kościelnym przy pomocy ekonoma i takich organów kolegialnych, jak rada ds. ekonomicznych, kolegium konsultorów i rada kapłańska. Sprawuje on również nadzór nad wszystkimi kościelnymi osobami prawnymi, które są mu podległe w diecezji. Publiczną osobą prawną, pod zwierzchnictwem biskupa diecezjalnego, kieruje ustanowiony przez biskupa zarządca lub administrator zgodnie z normami zawartymi w prawie kanonicznym (kan. 1282-1289).

Autor książki zauważył, że obecna reglamentacja pozwala wiernym świeckim na doradczy udział w zarządzie majątkiem kościelnym. Wskazał, że prawo powszechnie i uchwały synodalne nie określają przymiotów, jakimi powinni się cechować kandydaci na zarządców, oraz nie podejmują kwestii dotyczących kształcenia w wyższych seminariach duchownych, jak również w docelowych studiach podyplomowych w zakresie zarządzania majątkiem kościelnym. P. Kaleta pouczył też, że problem nieproporcjonalnego wynagradzania duchowieństwa, wynikający głównie z liczebności parafii, jej zamożności, oraz ze zwyczajów prawnych ukształtowanych w poszczególnych diecezjach, mógłby być rozwiązany poprzez powołanie specjalnej

instytucji gromadzącej dobra i ofiary przeznaczone na utrzymanie duchownych. Nie wszystkie synody diecezjalne zawierają regulacje dotyczące wynagrodzenia pracowników świeckich. Niektóre z nich zawężają swe uchwały jedynie do organistów lub kościelnych, natomiast nie odnoszą się do innych pracowników świeckich, którzy zostali zatrudnieni w wyższym seminarium duchownym czy w Caritas. Zarówno Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r., jak i uchwały synodalne stwierdzają, że zarządca zobowiązany jest do ubezpieczania tak budynków, jak i mienia kościelnego, zabezpieczania nieruchomości przez założenie księgi wieczystej i inwentarzowej, do prowadzenia konserwacji, a także do podejmowania różnych inwestycji. Autor zaproponował określenie konsekwencji prawnych, jakie powinien ponieść zarządca, który nie wypełnia właściwie swoich obowiązków, opracowanie i ustanowienie katalogu aktów nadzwyczajnego zarządzania oraz sporządzenie zasad zawierania ugody, kompromisu, czy sądu polubownego w celu uniknięcia procesów spornych w sądzie cywilnym.

Bibliografia składa się ze źródeł i literatury. Warto zauważyć, że Autor w pełny sposób wykorzystał wszystkie materiały, które znalazły się w bibliografii. Zgromadzona literatura została poddana rzetelnej i krytycznej analizie.

Książka autorstwa Pawła Kalety wnosi wiele nowych treści w problematykę właściwego administrowania dobrami doczesnymi Kościoła. Przejrzysta struktura recenzowanej pozycji, zwięzły, jasny i komunikatywny język oraz zgromadzona literatura, czynią omawianą publikację interesującą nie tylko dla prawników, ale również dla specjalistów innych dziedzin naukowych.

Ks. Grzegorz Delmanowicz
Katedra Historii Źródeł Kościelnego Prawa Polskiego KUL